

ŞİİR • SANAT • EDEBİYAT

Kıvıncı

BU SAYININ İSİMLERİ

Mustafa Akar

İsmail Karakurt

Cengiz Coşkun

Himmet Karataş

M. Kamil Doruk

Adem Turan

Çetin Alpagut

Willem Wilkmen

Sabahattin Süleyman

Gökhan Akçiçek

H. Ali Kasır

Hüseyin Sönmezler

Uğur Köfe

Muammer Ulutürk

Tayyib Atmaca

33

1 Haziran-15 Temmuz 1999

Kırağın

kırkbeş günde bir çıkar

sahibi ve yazı işleri müdürü

Cengiz Coşkun

yağın yönetmeni

Taqqib Atmaca

yağın danışmanı

Mehmet Durmaz

dizgi- tashih

Mehmet Koquucu

Murat Selamet

kapak tasarımı

Sabahattin Nağıs

okuqucusuna gönderilir

yıllık abone bedeli

2.500.000 TL

fiyatı

300.000 TL

posta çeki

Taqqib Atmaca

507532

yağışma adresi

PK 50

80100 Osmaniye

telefon: 0 328 814 91 46

baskı

akdeniz ofset

0 328 814 84 59

kıragi@hotmail.com

Bunların hepsi teşhirci Tanrım

Açıp gösteriyorlar içlerinde ne varsa

Teşhircilik:

Ayakta kalabilmenin biricik şartı, ayakta kalabiliyor olmanın bedeli.

Her şeyden önce vakarı, ketumiyeti, mahremiyet düşkünlüğünü bir tarafa bırakarak, kendinizden başlayıp ahbap çavuşlarınızdan devam ederek pazarlama yeteneğinizi geliştirmek zorundasınız. Eteğinizdekilerden başlayarak dökeceksiniz üzerinizde ne varsa. İçinizdekileri, beyninizdekileri, dip köşe, kıyı bucak hiç bir şey kalmamacasına boşaltacaksınız. Sonra girecek içevinize rotatifler, vizörler, flaşlar patlayacak ve bunlardan memnun olacaksınız. İltifat sayacaksınız bütün bunları. Öyle kalabalık olacaksınız ki kendinize göre, asla kendinizle başbaşa kalamayacaksınız. Kendinizle başbaşa kalmaktan ölümüne korkacaksınız. Bir çok aynanız olacak. Hep aynalara bakacaksınız, aynalarla yatıp kalkacaksınız. Başka aynalardan bile olsa kendinize bakmayı hiç denemeyeceksiniz.

Küçük bir beyne kocaman bir hafıza yerleştirmek zorunda kalacaksınız etrafınızdakileri kaybetmemek için.

Yaptığınız işi, ortaya çıkardığınız eseri“ artık benden çıktı” diyerek, kıymetini bileceklerin eline bırakamayacaksınız, korkacaksınız bundan. Canhıraş çığlıklarla malını pazarlayan alelade bir çığırkan gibi davranacaksınız. Öne çıkacak, arkadan dolaşacak, ekrandan girip sütundan çıkarak kendinize goy goycular arayacaksınız. Bulacaksınız, bulduracaksınız, buluşturacaksınız, buluşturacaksınız.

Üzerinizden bulutlar geçecek, altınızdan yer akacak, siz bakmayacaksınız. Dar çerçeveli sinema oyuncaklarından bakmaya alışacaksınız dünyaya. Böylece etrafınızdaki çalılar ormana, siz de aslana dönüşüvereceksiniz.

Çevreniz genişleyecek, çerçeveniz aynı kalacak. Sanacaksınız ki oyuncağınız hiç kırılmayacak.

Fakat dünya geniş, kainat daha geniş.

İnsanlar koşturmada, herkes bir yerlere yetişmenin, bir şeyleri bitirmenin telaşında, herkes cam fanusunu yanında taşımakta.

Bu arada; yorgun bir adam kalabalıktan ayrılır, parka girer banka oturur. Toprağa bakar, sonra göğe, sonra tekrar toprağa, sonra kalabalığa. Yakınlaştığını duyar, kalkıp bastonuna dayanır.

“Oysa” der “bir bastonla dahi ayakta durabilirmiş insan. İhtiyarlık onu bulmuş, ilikleri boşalmış olsa da”

KENDİ ATEŞİM CEBİMDE

Söz kumaşı giydirilen mahrem akşamlar
yer çekimine iştirilmiş bir adamın
kuruntusunu bırakıyor bana.
Zamanın akkorlarına tutunarak
atlıyorum / beynimin yüksek duvarlarını
giderek açılıyor gam vurmuş yüzü şehirlerin
Şehirler gözlerimin külünde kekremiş taş seli

Nasılsa bir köşesindeyim bulvarın / şimdi
hangi kapısını çalsam evlerin
karşımda ansızın daralan bir korku
Yabancılaşmış ıslak gölgem
kendini sıyıramıyor üzerimden
ve giderek belirginleşiyor
aramıza ustaca gerilmiş sayrılığın simi
Turkuaz rengi hayatlara kuruluyorum bir müddet
Başımda ağırlığı bütün zamanın
münzevi bir isyan biriktiriyor
çocukluğumun kıyısına çarpmış deniz rüzgârına

Ey çöl!
İçimin med-ceziri seni çağırıyor

Sırf bu yüzden
soluğumun mazgalına uzanmış yorgun soruları
ılık çalan bir mesih
gibi cevaplıyorum.
Ey çöl!
Yarım kalmış bir cevaptır ölüm
nefesimize
kendi yalnızlığını giydiren.

Artık kiralık bir zamana kurulduğumu
anlıyorum (kendi ateşim cebimde)
tevbenin sûrlarına yaslanıp / armonikamla
yorgun ikindilere.
özgü bir türkü tuttürüyorum.

Ey çöl!
İçimin med-ceziri seni çağırıyor.

‘Pörçük’ MEŞKLER

Şiirde Metafizik

Kasım 1998 Sarıkaya

Şiirde metafizik, ‘ilahi ışığın aydınlığında’ insanın saf haline dokunuştur. Mayasında metafiziği gizleyen şiir, ıgıl ıgıl akar içimize, öyle dokunur ki. O dokunuş, ruha, kaybettiğini yeniden kazandırır. Bir çingü halidir bu çünkü.

Ses ve kelimelerle, varlığın derinliğine hoşça sızan ruh, şiirdeki metafizik gerçeği de yakalar. Bu gerçek, şairdeki ölümsüzlük düşüncesinin bir imi. İçten dışa biçimlenen bir nazar halinde ve var olmanın sevinciyle.

Yüreğimizde vuran ritmin metafiziğidir.

Şiir, hayatın içinde; şiirin içindedir metafizik de. Çünkü metafizik, şairin varoluşa bakışında belirir. Aşkla, yeni bir eda ile buram buram tüterek kelimelerdeki hayatı bulur, can üfler onlara. Önüne müthiş bir evren açılır şairin, müthiş bir gönül penceresi.

Bu halet-i ruhiyeyi yakalayan şairin şiir(ler)inden yüreğin saflığı fışkırır gül dökülmüş sayfalara. Bu tür şiirlerde, bütün yalın, çıplak ve somutlaşmış şekliyle insanı ürpertir metafizik. Çünkü şiirin mayasındaki gizli metafizik ıgıl ıgıl akar içimize, öyle dokunur ki...

Son zamanlarda okuduğum bir şiir var. Kalbimi tutup, soluklanıyorum. O şiirde müthiş bir ‘göksel ışık’, aşkın korkunç güzelliği var. Sesinde Mesih soluğu. Hakikatle aramızdaki örtüyü kaldıracak güçte bir soluk. Bahsolunan hangi şiir diye merak ediyor musunuz?

Bu şiir, Bahattin Karakoç’un Yalnızdık Dergisi’nin 16. sayısında yer alan, ‘Ey Kâtip, adım/Her Muskaya Yaz’ şiiri. Dıştan tabiattan insana doğru akan bir şey var bu şiirde.

Karakoç, hani Yunus Emre’nin ‘Bu gözünden bakan ne?’ dizesindeki hakikatle, ‘bakınca daima özünden bakan’ bir eda ile, ‘üç günlük, beş günlük menziller’in ötesinde, ‘sonsuzluğu vurmak’ için ‘bir ırmağın gözüne sökülmeden göller’, ‘aşıkların kanını yorumlarken’ söylediği dizelerle çarptı beni.

‘Ruhumun perçemlerine dokunan serinlik

Sulardan mı eser, yaylalardan mı?

Bu bayıltan koku ve bu derinlik

Rüzgârdan mı, yağmurdan mı, kardan mı?’

İşte edebiyatta sehl-i mümteni denen şey ve şiirdeki metafizik gerçek, bu olsa gerek. Başka söze ne hacet. en iyisi şiiri yeniden okumak.

Vesselam!..

‘Ruh Turnası’

23 Mayıs 1993 İstanbul

Yalnızlığımızı emziren, yalnızlığımızın annesi şiir!

Bizi öp, bizi sev

Seninle yaşıyoruz karanlıkta ve ışıқта

Senin kanatlarının altında parıldıyor kimsesizliğimiz

Yiten saflığı sensizlikte insan olmanın

Her şey değişiyor

Değerler... inaçlar... sevgiler

Her şey değıştikçe sarıyor bizi: metal... medya... sermaye.
Değışen zaman nehrinde teknesine binip gidiyor dil, anadilim
'Bir turaç kanı gibi sıcak Türkçe'
Başı dumanlı bir dağa dönüyor
Daha çok yalnızlığını hissediyor insan
Çünkü 'İnsan Bir Yalnızlıktır'
Yalnızlık, insan ve şiir
Ah, ruhumuzun güzelliğı
Ah, ruh turnamızın yükseklerdeki ıgıl ıgıl şarkısı
Başka ne diyebilirim ki!..

'BABA OCAĞINDAN UZAKTA, KAR YAĞMIŞ'

3 Kasım 1991 Pazar. Kozaklı

Bu gece kar yağmış! İlk kar'ı mevsimin.
Güneş bitti. Kar'ın ve rüzgârın senfonisi ile bir kış daha
Yüreğın sıcakına dokunarak
Nereye bakıyorsun öyle
Gökyüzünde kar
Yeryüzünde kar ve kargaşa...
Yalnızım, odanın içinde ve kendi içimde
Günün başladığı yerde:
Yarınlara akıp duruyor hep!
Mevsimler yüreksiz, ölüm küf düşüyor unutulmuş sesine.
Beyaz dokusunda karın, güne bir 'umut' gömdüm.
Günün rengi, karın ışıltısına ne kadar da benziyor
İnsanın doğduğı yere benzediğı gibi.
Kar gibisin sen de, aşk kar gibi
Kar gibi yakıyor, yandıkça kar
'Allah kar gibi gökten yağınca
Kar içinde yanan karı anlıyacaksın.'
Ellerin yurdu nisanlar içinde dönüp dururken
Sen, bizim ile karın gelişini anlıyacaksın.

ANLIYACAK MISIN?

Günün dallarında kuşlar değil artık kar var
'Karlar düşer' kimilerine göre
Belki de 'İncecikten tozar elif elif diye'
'Kar toplar' kimilerinin gözleri
öylece ıştır kalbinde kar
Kar, şiir gibi savrulur
Uyanır efsanesi çocukluğun
Gökyüzünde paramparça olur buzdan saraylar
Bir çığ düşer kızların yüreğine
Üşür oğlanlar ışıksız şehirlerde
Bir dağ özlemi ile
Bir çoban ateşi yakan bulunmaz
Bir gülümseyen karın ışıltısında.

Dün gece kar yağmış ve sen yoktun
Sesin yoktu!
Baba ocağından uzakta
Dört mevsim ötede üşüyen bahar sen misin yoksa?..

SIFIR

Hayat bilgisi dersini öğrenemedim Hocam
Cereyanlar kesikti oturdum şiir yazdım
Oturdum şiir yaşadım içim kanadı Hocam

Kanım bir kitap aktı eh bari olsun dedim
Sonra bir daha aktı eh bu da olsun dedim
Cereyanlar gelmedi çok çok bekledim Hocam
Közlenen ateşime duman ekledim Hocam

Loşluk dert verir derler dertlendim deli oldum
Bir gömlek uzattılar karanlığıma beyaz
Damat oldum diyerek tıraş da oldum Hocam

.....
.....
.....

Uyandım neden sonra mahalle ıslıl ıslıl
Meğer bizim hanede sigorta atmış Hocam.

ZEMBEREK

koynunda ihanet büyüten çocuk
sanadır bütür kırgınlıklarım sana
belli ki yolun düşmemiş çarşı pazara
bilir misin dostluk borsalarını karanfillerin
ve neden bir rüyaya benzer hep
papatyaların bahar şarkılarıyla
veda edişleri hayata bilir misin
bir ihanet türküsü bırakarak
yaz günlerinin çaresizliğine

koynunda yalnızlık büyüten çocuk
sanadır bütün kalabalık sözlerim sana
belli ki armut taşlamamışsın
belli ki uçurtman takılmamış tellere
bilir misin nedir yaşlanmanın bedeli
dağ misali yükselen hatıralara
ve neden bir sızıdır geride kalanlar
kasımpatılar tren garları bekleyişler
çiçek toplama saati ve ihanet
bir zemberek gibi kurulu alnacında

koynunda ihanet büyüten çocuk
evine dön.

YARIM-FA

Dalgınlık işte. Dalgınlığın böylesi...

Dalgın bedeviyi çölde kendi gölgesi korkutmuş.

Eve giderken cırtlak bir ses ile hopladım. Şöyle bağıırıyordu: "Çek ayağımı kulağımdan!" Bir kurbağanın kulağına basmamış mıyım! Hemen ayağımı kaldırıp tek ayak üzerindeyken özür dileyip bir daha bu kadar dalgınlık ve dikkatsizlik etmeyeceğime dair söz verdim.- Tabii, o dalgınlıkta ne arıyorsun ayağımın altında, demeyi akledemedim.-

(Birkaç sokak ve kapı denedikten sonra) eve gidince dalgınlığım iyice arttı.

Nasıl açıklamalıydım son yarım saati? Nasıl açıklayabilirdim son yarım saati?

Oturup kalkarken, uzanıp yatarken, kalkıp yürürken, su doldurup içerken, yemek hazırlayıp yerken... düşünüp düşledim, düşleyip düşündüm.

Ne olduysa son yarım saatte oldu: bitti. -Başlamayan şey biter mi? Lafin gelişi; üstelik başlamayacaktı da... Öyleyse, niçin, bitti, diyorum. Belki biraz faydam dokunabilirdi...Bu kadar mı? Belki doğrusu, kendime ait, benden yana bir mahrumiyet: görememek; gözlerim artık göremeyecek.

*

Gördüğüm, baktığım o yağmurlu akşamın kahvesine kadar kahve rengini bu kadar çok sevmiyordum. Pek sevdim. Kahverengi kalem alıp kahverengi yazmağa başladım. Dünya kahverengiydi. Kahverengi yürümeğe başladım. Gökyüzü kahverengiydi. Ay kahverengi bakmağa başladı, yıldızlar kahverengi göz kırpyordu. Sular kahverengi akmağa başladı, içtikçe çaylar, ırmaklar, nehirler. Denizler kahverengi dalgalanıp kabarıyor, bulutlar kahverengi toplaşıp dağılıyordu. Yağmur kahverengi yağıyor ve dağlar bakıp bakıp kahverengi ağlaşıyordu.

Kahverengi ben.

Rüzgâr kahverengi inliyor, gülün, kuşun, balığın ve kanın nabızı kahverengi atıyordu.

Kelebek ve börtüböcek yavruluyor, tomurcuklar patlayıp çiçek açıyordu:...

*

Senin anlayacağın dostum, ne olup bittiyse, son yarım saatte...

Son yarım saat, ayakta kalma ile düşüp kalkma arasında geçti. Bu iki hal arasında esinti vurgunu yemiş zavallı ben kan-ter içinde kalıp bet-beniz atınca, şeriatin hükmü zahiri göreyse, gözündeki bu hâle ne hüküm verecekti? Mücadelenin mide sancısı olduğunu, yani batında geçtiğini nasıl bilecekti? Bilemeyecekti, elbet; şeriatın hükmü zahire göre kesilecekti, elbet; kesti: gördürmeyi.

*

Demek öyle dostum: görüşmeyince, dillendiremediğin batnî sancınla kaldın... Demek, son yarım saat sancıyla kıvrınmasan, bayılacak raddeye gelmesen, o saatte durakta otobüse binme bahanesiyle bırakmazdın... Demek, gözden kaybolunca, düşüp bayılıp kalmamak için en yakındaki bir duvar dibine çöküp kaldın...

Bırakmasaydın, ayakların bırakacaktı ve belki şuurun da bırakacaktı; ve ürkek, naçar bir yavrukuş gibi kalverecekti: o gözleri o kadar çaresiz görmek istemedin... Sancıdan kıvranıp terlemen yeterince tedirgin etmişti ve bir an önce kurtulup rahatlamak istiyordu; rahatsızlığından rahatsızlanıp ürkmüştü...

Anlar gibiyim: görüşmeyebilme ihtimalini göze alıp sancı çektiğini dile getirmemen doğru olabilir (olmayabilir de)...Filler yalnız ölür, ağaçlar ayakta -yavruları üzmeden, kuşları ürkütmeden.

GÜNNÂME

Bizim Reis (Bâis) işrakî çıktı!

Dün gece, Şehabeddin Yahya Sühreverdî'nin *Nur Heykelleri* 'ni okurken, şu manzara ile karşılaştım:

"...İşrakıyyun ise verecekleri dersleri lisan ile takrir etmeyip malûmatı gönülden gönüle telkin suretiyle talebelerini yetiştirirlerdi. Üstadın nuranî bir teveccühiyle talibin gönlünde parlayacak bilgi münasebetiyle bunlara işrakıyyun denilmektedir.(...) Ezcümle: Muhyiddin İbni Arabî, şark seyahatlerinde Bağdad'ı ziyaretinde henüz görüşmediği Şehabeddin-i Sühreverdî denmekle meşhur hicri 632'de vefat eden Ebu Hafs Ömer İbn Muhammed ile yolda giderken birine tesadüf ediyor, hiç bir söz söylemeden durup bakıyorlar ve sonra yollarına devam ediyorlar. (...) Bu iki zatın halini gören uyanıklardan biri Muhyiddin Arabî'yi nasıl bulduğunu Sühreverdî'den soruyor. Hüve bahr'ul-hakayık, diye cevap alıyor. Arabî'ye de gidip Sühreverdî'yi soruyor. Tepesinden tırnağına kadar Peygamber'in sünnetiyle dolu, cevabını alıyor."

Reis'de şunlar yazılmış:

"... Selâmlaşma dışında, bir saat kadar -görünüşte- konuşmadan oturmuşlar, sonra, sözleşmiş gibi birbirlerine bakıp, yine konuşmadan, Reis'in rehberliğinde, metruk mezarlıklar semtine doğru yürümeğe başlamışlardı. Medrese harabesinin ayakta kalmış kalın taş duvarlarının bir köşesinde Reis, çalı-çırpı yalımında, oltayla yakalanmış ufak-tefek deniz balıklarını kızartmış ve bu is kokulu balıkları adamla paylaşmıştı. Paylarını bitirene kadar yine bir laf çıkmamıştı ikisinden. Sanki kelimeleri, çalı-çırpının yanarken çıkardığı çığırılara dizip konuşmuş, böyle anlaşıyorlardı."

(Aslında "anlaşamamanın müzakeresi sürüyordu." Ama öyle olsa, "yüzyıllık müzakere" olurdu bu, ama, bendenizin -başta- maddî ve manevî şartları bunu sürdürmeğe müsait değildi.)

Metni yazarken Reis'in işrakî olduğunu biliyor muydu? Dokuz sene önce yazarken, "medrese harabesinin" ilkin bir "kilise" veya "manastır" harabesi şeklinde yazıldığını çok iyi ve berrak hatırlıyorum. Ancak, geçen geceye kadar, işrakîlerin bu özelliği bende, en azından aktüel manada, malûmat olarak bulunmuyordu. Unutmuş muydum? Çünkü "Nur Heykelleri"ni satın alış tarihi 1986; ancak ne zaman okuduğum vaki. Belki alır-almaz okudum ve Reis'i yazarken unuttum. Yazarken, Reis, zahiren bir -pasaklı-meczup. Sessiz konuşma-anlaşma, benim kesip yapıştırdığım / yakıştırdığım bir marifetimsilik.

Asıl zorluk: adam, Reis düzeyinde bir işrakî değil. Sonuna kadar, tarife muhtaç kalıyor. Ama, Reis, merhametiyle onu mazur görüyor. Öte yandan, "çok gezen" adam, (kuvvetle muhtemel) Haliç civarı dışına pek çıkmamış, yani çok gezmemiş (bedensel), Reis'ten daha çok bilmiyor! (Neyi bilmiyor? Peki ama: önemli olan neyi bilmek, neyi bilmek önemli? Yoksa, "bilmek"ten kasıt bilmeden başka bir şey de bilmek bir de perde mi -perdelerden?)

Bu soruların da hepsi boş. Tek hakikat: aşkın kanatları. aşkın kanatlarıyla havalanıp havayı, hevayı, seni-beni aşmak. Aşıp kurtulmak değil sadece; aynı zamanda kurtarmak.. vs.vs.

Ama: Dünya serencamı olmadan, dünya serencamına basıp zıplamadan ne, nedir? Yaratık, yaratılmışlığının hakkını vermek zorunda -Yaradan'a saygısı ve tanıklığı varsa/icabı. Dünya boş değil; dünyayı boşlamak hoş değil: Dünyayı yaratan Allah.

KENT YAZILARI -I-

"İnsan, bu kutulaşmış evlerin içinde yitirebilir ellerini. Ellerimiz sığmıyor ki bu kutuya. Hani toprak ve havlu? Sabahları ağaca dokunmayan ellerle, hangi büyük işler yapılabilir? Sinan Usta, hâlimizi görmüyor musun? Taş kutuların içine tıklandık."

Nuri PAKDİL

'KUTULARDA YAŞAMAK'

Bende böyle bir yazı yazma düşüncesi, geçen yıl okuduğum, Arjantinli yazar Robetro Arlt'ın *Yedi Deliler* isimli romanından sonra başladı. Her ne kadar, bilimsel ve akademik çevreler '*Roman okuyacağına dersine çalış!*' deseler de, roman okumayı seviyorum ve bundan da tarifsiz bir haz duyuyorum... İşte, Roberto Arlt, sözünü ettiğim bu romanında, kahramanlarından birine (Altın Arayıcısı'na) şunları söyletiyor: "Ama şimdi gördüğüm gibi, kentte yürekli olunmuyor." Yine, Victor Hugo'nun "*bir ruhbilimsel şiir*" dediği, Flaubert'in *Gönül ki Yetişmekte* isimli romanında Paris'in şâaşasından ve ilişkilerin bayatlığından bunalan Frederic, taşranın rahatını, doğduğu evin çatısı altında, temiz ve yürekli insanlar arasında geçmiş bir uyuşuk hayatı özliyor.

Kent olgusu bana doğrudan ve aynı anda, 'batıyı' ve 'batı tarzı bir hayatı' çağrıştırıyor. Sanırım bu, 'tanzimat'tan beri süregelen bir çabanın (!) sonucunda kabul edilen bir hayatı yaşıyor olmamızdan kaynaklanıyor. Yani önceleri bizim olan kentlerde/şehirlerde kendi hayatımızı yaşarken, sonraları ithal edilen hayat tarzlarıyla hem kendimize yabancılaştık hem de kentlerimize. Üstad Sezai Karakoç, *İnsanlığın Dirilişi* isimli şiirinde bunu çok güzel vurguluyor. Üstada göre kentler "doğu kenti/batı kenti" olmak üzere ikiye ayrılıyor; "bir mistik ve metafizik dokuyan mâlik" olan doğu kendi bir "masal hayatı etkisi" bırakırken, "batı kenti ise eziş ve eziliş, buyurma ve buyruğu yerine getirme arasındaki gerilimden doğuyordu"(1) Dolayısıyla, bugün kentlerde yaşayan insanlar kendilerini sıkıştırılmış hissediyorsa, mutlu değilse, sürekli bunalıyorsa, kendine ait olmayan bir hayatı yaşıyor olmasıdır bunun sebebi.

Rıdvan Canım da yapıyor bu vurguyu *Şehir ve İnsan* isimli kitabında. Orada "şehirleşme" sözü olumluluğu çağrıştırırken, "kentleşme" sözü ise olumsuzluğu ön plana çıkarıyor. (2)

Şimdi şunu çok iyi biliyoruz: Günlük hayatın kargaşasında bunalan, hırpalanan, akşamları evine bitmiş olarak dönen, neredeyse bir "cendere yaşamı sürdüren"(3) kent insanı gökyüzünün, kuşların, insanın, denizin ve daha birçok şeyin farkına varabilmek için havaların her gün ısınmasını ipe çekmektedir. Havalar ısınır ve kent insanı hemen her gün karşılaştığı, baktığı fakat görmediği bu şeyleri farkedebilmek için kent dışına kaçır ilk fırsatta. Oysa, bütün bu imkanlar ve nimetler onun emrindedir, elinin altındadır; uzatır elini fakat tedirgin olur birden, korkar. Neyin korkusudur bu? Bilmez. Sadece korktuğunu bilir ve gider evine kapanır. Tıpkı, *Kaybolmuş Günler*'in Beşir Güner'i gibi O da bir büyük kentte (İstanbul) yaşıyordu tedirgin, kararsız ve umutsuz olarak; kapanır evine ve günlerce çıkmaz dışarıya. Yapması gereken bir yığın işi olduğu halde.(4)

Sonra, yalnızdır kent insanı, bir başına ve yapayalnızdır. Konuşmayan, gülmeyen, nefret yüklü, "düzensiz, disiplinsiz ve denetimsizdir(...)" çevresinde oluşacak/oluşabilecek hiçbir durum onu ilgilendirmez.(5) Hatta ölüm karşısında bile alabildiğine duyarsızdır.

TUTKUSU GEÇSE DE GAMA MUHTAÇ MELODİ AYNI SESİ VERİYORSA SUSSUN VEYA

Akşam kalbim bir muma muhtaç
Kimsenin içinden geçmez adım
Aya yansıyan
Bir rölyefte birikir
yüzümün dansı...

...
Aşka mütemayil oluyor kalbimin her yanı...

...
Akşam gölgesi erir ruhumun
Bir aynaya sızar alayla bayramlıklarım
Ateşte mavi
Parlak bir sesizliği tıklatır...

...
Dünya/ya düşüyor ellerim sana konmaktan çok...

...
DÜŞÜRSÜN MIZRABA KENDİ TELİNİ ŞAIR
MIZRAP TELİNE GELMİYORSA...

...
AKŞAM KALBIN MÜZİĞİ ŞİİR OLUR...

Merhum üstad Cemil Meriç'teyse daha bir acı yüklüdür bu yalnızlık hâli. Koskoca bir kentte tek başınadır, açtır ve acı çekiyordur.(6) Aslında acı olan, hayatın her yönüyle içimizde ve dışımızda kendini dayatması sonucu, akıp giden insan seli içerisinde bir tutukluluk halini yaşıyormuşçasına yapayalnız kalışımızdır. "Devasa binalar, mağazalar ve vitrinleri, arabalar, eşyalar, insanlar..."(7) Bütün bunlar mutluluk vermez bize kesinlikle ve yalnızlığımızı gidermez.

Yürürüz bu uğuldayan kalabalıklar arasında 'ilgilerimiz kaypaklaşıp'

Yürürüz: 'ihanetlerimiz zarifleşir'

Yürürüz: 'zevklerimiz pahalılaşır'

Yürürüz: 'cesaretimiz ucuzlar'

Öyleyse, kandil geceleri buhur kokmayan o şehirden öç almanın vakti gelmiş demektir' (8)

DİPNOTLAR

1. Sezai Karakoç, İnsanlığın Dirilişi.2.Baskı.Diriliş Yay.İst.1977.s.53
2. Rıdvan Canım, Şehir ve İnsan.Birey Yay.İst.1998 s.122
3. Ali Göçer, Sanat ve İntihar. Öncü Kitap Yay.Ank.1991s.69
4. Mustafa Miyasoğlu, Kaybolmuş Günler.2.Baskı.Çığır Yay.İst.1976.s.127
5. Ali Haydar Haksal, İnsan ve Kent.Milli Gazete.9 Mart 1999.İst.
6. Cemil Meriç, Jurnal.İletişim Yay.1992.1.Baskı.Cilt.1.s.151
7. Mustafa Özçelik, Şiir İklimi.Esra Yay.Konya 1998.s.163
8. İsmet Özel, Erbain/Kırk Yılın Şiirleri.İst.1992.4.Baskı.s.28,29,30,51.

DÜNYA SAVAŞI ÇOCUKLARI

savaştı
öylesine oturuyorduk sınıfta
korkuyorduk başarısız olduğumuz dersten
ansızın tahtaya kalkma sırası bize geleceğinden korkuyorduk
ama korkmuyorduk savaştan
karnelerimizden korktuğumuz kadar

yürüyordu alman askerleri marşlar okuyarak
rap rap rap rap/ rap rap da rap rap
bir beyaz çiçekçik açıyordu ilerdeki yamaçta
ve yahut
kapatmıştı yüzünü kış/baharda hem de mayıs'ta
hoşumuza gidiyordu askerlerin o tüyler ürperten marşları aslında
aslında bilmiyorduk onların getirecekleri kötülükleri de
içimize ölüm korkusu salıyordu sadece
güzel bir havada uçan uçakların gürültüsü

hayâtî bir tehlike demekti güzel bir hava artık
oysa biz iğreti ve minnacık bir bodrumda
birbirimize kenetlenmiş halde, öylece duruyorduk
oysa
muzip komşumuz Juup
her şeye rağmen hâlâ hayâletçilik oynuyor
kukla oynatıyor
takla atıyor
bizse gülüyorduk unutamamak da
dışarda olanları bir tek an

uzun bir bombardımanın ardından
yeni bir oyun bahçemiz oldu bizim
çayır ve çimento karışık
ve orda
yaralanmacılık
vurmacılık
vurulmacılık
vurdumduymacılık oynuyorduk
ölü gibi yatıyorduk yerlerde kimi zaman da
vurdumduymazlara inat
dokuz yüz kırklarda

gazete ve karton kırıntılarını
bağlayıp bir çok lastikle yandan-yönden
ya futbol oynuyor
ya da bombacılık oynuyorduk o ilkel toplanla
fakat gene de hayat devam ediyor
gene de korkuyordum bazen
hâlen de korkuyorum
çok
çok
ama çok korkuyorum
savaştı
öylesine oturuyorduk sınıfta
ama korkmuyorduk karnelerimizden artık
savaştan korktuğumuz kadar

Çeviri : Ayşe PINARBAŞI
Düzenleme : Mustafa PINARBAŞI

1. Not: Bu şiir, ikinci dünya savaşı sırasında; Hollanda'nın Twente şehrinde, Alman askerlerinin gerçekleştirdiği katliamda hayatlarını kaybeden şair Willem WILKMIN'in iki kız çocuğunun şahsında, acımasızca katledilen daha nice masum çocuklar anısına yazılmıştır.
2. Not: Yukarıdaki not, Flamanca aslından aynen çevrilmiştir
3. Not: Bu şiir Hollanda'nın önemli şairlerinin şiirlerinin bir araya getirildiği "GEDİCHTEN-ŞİİRLER" adlı kitaptan alınmıştır.
4. Not: Şair, çocuklarını 1942'de kaybetmiş, şiiri ise 1949'da kaleme almıştır.

ŞİİR ŞÂİR*

Şiiri, genel bir tarifile göstermek istediğimiz zaman, varlıkları ibdâât (yeni ve güzel bir eser meydana getirme) ve ihtirât (yoktan meydana getirilen şeyler) sanatını teşkil eden tabîî kabiliyetlerin topluluğudur diye tarif ederiz. Şiir hassasiyetin özel bir tesiriyle hayâl etme gücünün, yarım isteğe bağlı yarım vicdânî bir sayıklamayla tesir altında bulunan, bazı yeni ve güzel bir eser meydana getirmelerinden ibarettir, hayâl gücündeki bu sayıklamalar hakikati ve esası sonsuz süslü büyüklüklerle yükseltir şâir ancak hayâl gücünün tesiriyle eşya ve varlıklara bir hayat bir kuvvet verebilir. Birkaç şâirin huzuruna konulan bir şey onların kabiliyetinin tesiriyle hayâl gücünün kuvvetine göre çeşitli şekil ve güzellikte meydana çıkar. Şâirliğe mahsus bazı üstün meziyetler ve noksanlıkların kaynaşmasından meydana gelmiş bir şeydir ki herkesin zekâ ve mizacına göre değişir. Hayatta, aptallardan başka herkes az çok şâirdir. Zîra, şiiriyet heyecanı, devamlı veya devamsız bir surette zekânın heyecanlanma ile alışılmış seviyesinin üstüne çıkmasından ibarettir. Buna binaen her teessüre kapılan ve heyecanlanan kimseler heyecan ve tesirleri devam ettiği, zihinlerine bir çok fikirler, bir çok hisler bir çok hayâller hücum eylediği zamanlarda şâirdirler. Bu heyecanlanma ve tesir ne kadar şiddetli bulunur, ne kadar ikazı kolay olursa o kadar inkişaf etmiş olur.

Fakat yalnız bizim hissettiğimiz heyecan kâfi değildir, bu heyecanları başkasına nakil ve ulaştırabilmek suretiyle ancak şâir olabiliriz. Mâmafih şâir olabilmek içinde bir takım üstün vasıflara ve özel şartlara sahip olmamız gerekir.

Bu şartlardan birincisi dışardan göstermek mecburiyetine mâruz kalacak kadar heyecana gelebilmektir. İkincisi bu heyecanı tamamıyla, apaçık hissetmeliyiz, ki sonra tanılabilecek (şekilde) ifade ve üstü kapalı anlatabilelim. Üçüncüsü heyecan halinde bulunduğumuz zaman biz bunu bir takım işaret ve seslerle ifade eder ve meydana çıkarırız. Ne kadar şahsiyetimizi (kişiliğimizi) heyecanlarımızı tahlil edecek bir meziyet, bir kabiliyete (istidât) sahip olursak tesir ve heyecanlarımızın meydana çıkma anında onu edebî bir surette ifade ve izah etmeyi asla düşünmeyiz.

Binaenaleyh bu tesir ve heyecanlarımızı sonradan ifade etmek mecburiyetinde bulunuruz. Buna binaen şâir olan kimseler hâfızasında bu heyecan ve tesirlerin zaman ve renklerini de muhafaza edebilecek bir meziyete sahip olmalıdır. Bundan da güç ve müşkil bir şey yoktur.

Demek ki bir eser, bir şiir başlangıçta kâfi derecede his olunmalı, ikinci olarak açıkça ifade edilmeli, üçüncü olarak da dinleyenlere ve okuyanlara his olunan şeyi nakil ve ulaştırabilmelidir.

Fakat bir şiirin his veya takip edilmesi için yalnız bu kâfi değildir. Şimdiki durumda şiiri semalardan, belirsizliklerden kopan bir ilham diye kabul edemediğimiz gibi bizim de bir şiirden aldığımız zevki şâirin bize nakil ettiği ilham diye farz edemeyiz.

Muhakkak surette bizim beynimizin çalışmasına bir duygu, bir gayret duygusu ayrılmalıdır. Tabiatla öyle şeyler, mesela bir suyun akması, bir yıldızın görünüşü, erişilmesi imkansız tepeler, harabeler vs. vardır ki bütün bunlar bizde bir his, bir zevk, bir hoşlanma doğururlar (meydana getirirler) Çünkü bunlar bizim beynimizin çalışmasında belirsizliklerinden tamamlanmamış olmalarından dolayı bir çok düşünceler, tefekkürler bırakırlar. Mesela, gayet siyah olan bir renk bizim için katlanması mümkün olmayan şeylerdendir.

ANNESİNE BENZEYEN ÇOCUKLARIN ŞİİRİ

Kosovalı Çocuklar İçin...

Hep aynı yerlerinden
 Vuruyorlar çocukları
 Annelerine en çok
 Benzedikleri yerden
 Göz uçlarından ve gülümsedikçe
 Yüzlerinde uzayan çizgilerden
 En fazla da avuçlarından
 Öpmesin diye anneleri bir daha
 Kuşlar konmasın diye.

Tahammülleri yok
 Mavi gözlü bir çocuğun
 Gülümsemesine
 Ve istiyorlar ki hiçbir
 Büyüdükçe benzemesin annesine.

Fevkâlade ıfık, beyazlık da bize bir şey bırakmaz. Fakat yarım karanlık bizde eşi benzeri olmayan bir his, ince bir heyecan doğurur. Çünkü biz eşyayı o zaman ruhumuzun istediği gibi, tayin ve açıklarız. İstiâreler, teşbihlerin de şiirdeki meziyeti şâirin şahsiyeti arasında bizimle şahsiyetimize bir faaliyet yeri bırakmasındadır. Bundan dolayı bir edebî eser kapalı olduğu zaman bizim nazar-ı dikkatimizi asla kendine çekemez. Tamamıyla açık, her nokta üzerinde duran, her şeyi her dakikayı her çizgiyi unutmamaya çalışan bulunursa bizi yorar, sıkır. Çünkü bize bulacak, düşündürecek hiçbir şey bırakmıyor demektir.

Esasen her şeyi teferruat ve tafsilatıyla düşünmek, hal ve incelemek, izah ve beyan eylemek şâirin değil feylesofların vazifesidir. Bundan dolayı şiirlerde bir yarım kapalılıkla bir yarım açıklık bulunmalı, okuyana ve dinleyene düşünecek, çözecek bir şey kalmalıdır. Mâmafih şunu da unutmamalıdır, ki şâirin şahsiyetinden soyulmuş bir edebî eser bizde hiçbir zevk temin edemez; hakikatin doğrudan doğruya, tam taklidi ekseriya hoşlanma bahşedecek yerde elem veren olur. Esasen yerlerde yatan bir maktûlün seyir ve temâşası bizi azaba, korku ve endişeye düşürür. Halbuki aynı şeyin bir ressam tarafından resmetme ve cisimlenmesi veya bir edip tarafından yazılması ve apaçık anlatılması bizde aynı hisleri husûle getirmedeği gibi aksine bir de eşi ve benzeri olmayan zevk bahşeder. Çünkü şairle ressam bunlara şahsiyetinden, mevcudiyetinden bir şeyler ilave etmiştir.

Biz sanat eserleriyle hayat arasında daima üçüncü bir şahsın varlığını, ruhunu hissetmeye muhtacız.

* Sanatı Tahrir ve Edebiyat- İstanbul Mektebi Sultanisi muallimlerinden Şahabettin Süleyman. Ârâkas Matbaası. İstanbul 1329 (1913)

Sadeleştiren: Mehmet AVŞAR

ŞİİR SEANSLARI

3. Seans

“Saçlarına kar yağmak”, şiirlerimizde çokça kullanılan bir imge. Yaşlanmayı ve saçlara akların düşmesini anlatan bir mecaz. En çok da Cahit Sıtkı’nın “Otuzbeş Yaş” şiirinde hatırlanır; ki şiir, “Saçlarına kar mı yağdı ne var / Benim mi Allahım bu çizgili yüz” diyerek sürdürür şiirini.

Kar sözcüğü, ister istemez üşüme ürpertiyle birlikte gelir. Yedeğinde biraz hüznün vardır. Arkasından savrulmak, hayallerin peşine takılmak gelir.

Kar, derken buz gibi soğuk, camlardaki buğu, sonra dona çeken ve camlarda geometrik şekiller oluşturan buzdan perdeler... Dışarda, damlardan, çatılardan aşağıya doğru sarkan metreler boyu buz sarkıtları... Ve yüreğimizin bir yerinde hissettiğimiz bir ürperiş...

Bu ürperiş kardan mıdır, soğuktan mıdır, düşlerden çıkıp gelen buzdan kılıçlardan mıdır, yoksa saçlarımıza yağan kar’dan mıdır?

Şair Mehmet Emin Alper (d. 1950), “Kar Yağar Saçlarıma” derken, bunlardan hangisini kastetmiştir acaba?...

kar
yağar saçlarıma
üşürüm öylesine
senli şiirler geçer dualarımdan
uzar bir sürgünü anılarımın
yürek yerine

kar
yağar saçlarıma
üşürüm öylesine
düşerim düşlerime sürgün düşüncelerden
bir yerde bir cam kırılır
paramparça bir akşam kırılır içimde
düşer kaldırımlar üzerine

kar
yağar saçlarıma
üşürüm öylesine
sesine bir gül konar
kanar bir türkü yüreğimde
ve uzanır ellerim ellerine

kar yağar saçlarıma kar yerine

Sizin de saçlarınıza “kar yerine kar yağar” mı? Bunu hissettiniz mi hiç?

Sevdiğinizin “sesine gül kon”durdunuz mu hiç?

“Bir yerde bin cam kırıl”dığını duyduunuz mu içinizde; “paramparça bir akşamın kırıl”dığını hissettiniz mi?

Palandöken eteklerinden mi, Uludağ yamaçlarından mı, Erciyes zirvelerinden mi, yoksa Torosların sırtlarına ihtiyaçla kurulan yaylalardan mı etkilendiniz?

Şair Mehmet Emin Alper gibi siz de “sürgün düşünceler”e mi kapıldınız?
Yoksa “sürgün anılar”ın içinde mi yitip gittiniz?... Onun için mi üşüdünüz? O yüzden mi
yüreğinizde “bir türkü”nün kanadığını hissettiniz?
Öyleyse, aynaya bakar mısınız; saçlarınıza “kar mı yağdı” ne?

4. Seans

“Leylâ” nedir, ya da kimdir?

Leylâ denince kimler neyi veya neleri anlamaktadır?

“Leylâ bir özge can” mıdır, yoksa can içinde canân mıdır?

Leylâ Mecnûn’a tuzak, çöle dönüşen çorak yüreklere uzak mıdır?

Bakışları hayal, gözleri serap mıdır?

Bu durumda “Leylâ!” diye ünlerseniz ne olur? Taş yastığa dönüşür mü? Ya da ceylan, ahu
gözlü sevgiliye?...

Leylâ; hastalık mıdır, ilaç mı?

Leylâ; zehir midir, şerbet mi?

Leylâ; damarlarımıza yürüyen kan mıdır, yoksa “bize bizden daha yakın” olan canân
mıdır?

Peki, sizce nedir?

“Leylâ” dersiniz ne olur, hayatınızda neler değişir?

“Bir gün bir kitap okudum hayatım değişti” dediği gibi yazarın; siz de bir gün şöyle yürek-
ten “Leylâ!” dersiniz, sahi ne olur? Sizin de hayatınız değişir mi?

Varsayalım ki şair Abdulkadir Budak (d.1952) gibi, söze ya da şiire “Önce Leylâ’nın
Adıyla” başlasanız ne olur? Hayatınızda neler değişir? Yüreğinizde ne gibi depremler
yaşanır?..

Leyla dedim, yanıt verdi yol tozu
Gurbeti sınayan yolcunun yakasında
Hancı tütün sardı, çorba ısıttı
Leylâ dedim, taş dönüştü yatağa

Leylâ dedim, ateş göle dönüştü
Konuklar büyücü sandılar beni
Çok uzakta yırttı ağı bir balık
Leylâ dedim, şerbet ettim zehiri

Leylâ dedim, oturdu sol yanıma
Avcıyı atlatan bir ürkek ceylan
Barut gül tozuydu mermi oyuncak
Leylâ dedim, damarlarda kaldı kan

Leylâ dedim, dere indi denize
Kuş öğrendi kanadıyla uçmayı
Acının mürekkebine divit bandırıp
Leylâ dedim, bildim şiir yazmayı

Abdulkadir Budak, şair yüreğiyle “Leylâ” dedi de, gördünüz neler oldu... “Ateş güle
dönüştü”, “zehir şerbet”e. Şair “büyücü san”ıldı. “Barut gül tozu”, “mermi oyuncak” oldu.
Kan, dondu, “damarlarda kaldı”. “Dere”ler “deniz”lere, “Leylâ” dediği için şair, “şiir yaz-
mayı bildi”.

Şimdi, yeniden soruyoruz: Siz hiç “Leylâ!” dediniz mi yürekten? Dedinizse ne oldu, ha-
yatınızda neler değişti?

Demedinizse, daha ne duruyunuz; şöyle yürekten, damarlarınızda yürüyen kandan,
yüreğinizde yaşattığınız candan gelen bir coşkuyla “Leylâ” deyin! Görün bakalım neler
olacak, neler değişecek?..

Hayatınızda, belki de yeryüzünde!..

5. Seans

Evinizdeki balkonun sizin için bir özelliği ve sıradışı bir önemi var mı acaba?

Hiç düşündünüz mü? Çocuğunuzu balkonda gördüğünüzde neler hissedersiniz? Ya da eşinizi?

Çocuğunuzun balkondan düşebileceğini bir an olsun dahi hatırıma getirdiniz mi? Getirdinizse tüyleriniz diken diken olmuş mudur? Yoksa “böyle kötü şeyleri hiç düşünmem” mi dersiniz? Olabilir tabii, düşünmeyebilirsiniz; “balkonun ölümün cesur körfezi” olduğunu aklınıza getirmeyebilirsiniz.

Şairi sıradan insandan ayıran özelliklerden biri de bu olsa gerek; yani hissetmediğimizi hissetmesi, düşünmediğimizi düşünmesi!

Peki şairler, teknolojinin konut mimarimize son armağanlarından iri olan balkon hakkında neler hissetmiş, neler düşünmüş, neler düşlemişlerdir? Pek çok şey! Pek çok şairin dikkatine takılmış evlerdeki balkon. Tıpkı Sezai Karakoç’un (d.1933) dikkatine takıldığı gibi...

Evet, Balkon

Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde

İçimde ve evlerde balkon
Bir tabut kadar yer tutar
Çamaşırlarınızı asarsınız hazır kefen
Şezlongunuza uzanan ölü

Gelecek zamanlarda
Ölüleri balkonlara gömecekler
İnsanlar rahat etmeyecek
Öldükten sonra da

Bana sormayın böyle nereye
Koşa koşa gidiyorum
Alnından öpmeğe gidiyorum
Evleri balkonsuz yapan mimarların

Sizin için de “balkon ölümün cesur körfezi” midir “evlerde”?

“Elleri balkonların demirinde” olan anneleri gördüğünüzde neler hissedersiniz? Veya tabutla balkon arasında nasıl bir ilgi kurarsınız?

Şairin; “Gelecek zamanlarda / Ölüleri balkonlara gömecekler” tespitine katılmıyorsunuz değil mi? Çok mu olağan dışı bir yorum! Çarpık yapılaşmayı, beton yığına dönen kentleri, ruhunu ve manasını bu demir-beton-taş üçgeninde yitiren insanın çıkmazını protesto etmenin daha çarpıcı bir yolunu bulabildiniz mi? Düşlerinizi gerçekleştirecek mimarlar görünüyor mu ufukta? Onlar size evleri balkonsuz yapabilecekler mi? Yani şehrinizi beton yığını ve evlerinizi cendere olmaktan kurtarabilecekler mi?

Görüldüğü gibi ‘balkon’, Sezai Karakoç’un şiirinde bir sembol olarak kullanılmaktadır. Çarpık kentleşmenin, mimarî yozlaşmanın, kendimize özgü bir konut tarzı oluşturamamanın sembolü... İçimizde yabancı olduğu bir ‘balkon’ var. Şair buna da dikkat çekmektedir. Ki “içimizdeki ve evlerdeki balkon”, ancak “bir tabut kadar yer tut”maktadır...

Denilebilir ki “Balkon” şiiri; geniş odalı, sofalı, salonlu, kilerli, mutfaklı evlerden daracık mekanlara; bahçelerden-bağlardan “bir tabut kadar yer tuta”n balkonlara mahkum oluşumuza şiirsel bir başkaldırıdır!.. Belki bir çılgılık!..

Balkon’u, çarpık kentleşmeyi, yeşil’e kıymayı, beton yığına dönen evlerimizi, bu şiire vesile kılarak bir kez daha düşünelim, olmaz mı?

SAHİLDE

I

Kumlara yönelik minicik volelerle sahile indim. Dalgaların içtenlikle çizdiği kum haritasına diz çökerek deniz ufkunda sonsuza uzanan ikinci hattı seyre daldım. Sonra ayağa kalkıp üstüme üstüme gelen dalgalara doğru ilerledim. Ayaklarımda canlı bir uyanış ve ongun bir ürperti belirirken, mavi sulara avucumu açtım:

Sanki koskoca denizi avuçlamak istiyordum.

Sular avuçlarımda köpük köpük gülümsüyordu bana.

Dalgaların sesini dinledim bir süre. Dalgalar büyük bir uğultuyla geliyor, zerreciklerini kumlar üzerine bırakıp, zafer kazanmış savaşçı edasıyla geri dönüyorlardı.

Uzaklarda kayalıklarla baş başa vermiş masal evleri görülüyordu. Sahilse bomboştu. Aylardan henüz nisandı. Öyleyse neden yalnızlık duygusu sahile ilk cemre gibi, biraz da aniden düşüvermişti.

Yalnızlık üzerine düşüncelerimi tanıdık bir ses bölüverdi. O sesle tebessüm ettim...

Sahile paralel uzanıp giden elektrik telleri üzerinde, minicik bir kuş ,pespembe bir hayalet dalmış, denizin sonsuzluğuna doğru pembe pembe ötüyordu.

Belli ki bana "Bak buradan manzara daha güzel" demek istiyordu.

Mesajı aldım. Geriye dönüp, yukarılara uzanan beton merdivenlere doğru ilerledim. Kuş hâlâ aynı tel üzerinde duruyordu. Merdivenlerden yukarı çıkmak, manzarayı biraz daha yukardan seyretmek istiyordum. Merdivenleri ikişer üçer atlayarak çıktım. Henüz yukarı varmamışken, basamakların yerleştirildiği kayalıklar ve uzantısındaki aysberkler gözlerimi kamaştırdı.

Kabaran sular kayalara şekiller vermiş, oyuklar açmıştı. Yüce sanatkarın elinde masif kayalar metamorfe olmuş, insan boyutumuzdaki mana dehlizlerine abide olarak yerleştirilmiştiler. Buraya Küçük Kapadokya adını vermeliydim.

"İşte Kapadokya" diye bağırdım. Yankılar dinledim bir yandan.

Şimdi yukarı çıkma isteğim bir kat daha artmıştı. Karmaşık duygular içinde, ben sandığım beni sürükleyen bir yaratıkla zirvelere doğru yöneldim. Mucize örgüsüyle denizi ve güzelim şekillere bürünmüş kayacakları, her biri kaybolma hüznündeki atlantislerle birlikte seyretmeliydim.

Yukarı vardığımda, bu manzaranın güzelliğini daha önceden keşfeden birileri yaptırmış olmalı ki, bir bank çıktı önüme. Tereddüt etmeden taht-ı revana kurulur gibi oturdum. Son bir kez kuşu görmek istedim. Ama kuş muhtemelen bu manzaraya doyamadan uçmuştu.

II

Bütün uzantılarıyla bir körfez: Saroz körfezi. En divane parıltılarıyla güneş ve renklerin en sevdalısı: mavi

Kervanların yolu mavilerden geçer mi

Martılara adres soran ben miyim

Ödünç alsam mavileri rüyalarım biter mi

Martılara adres soran ben miyim.

Böyle bir tabloya hasrettim. Sanki karşımda flarmonik bir orkestra vardı. Ve o orkestrada milyonlarca enstrüman. Dört Mevsim Vivaldi'den ödünç alınmış, zümrüt rengi dalgaların

inleyen nağmeleriyle süslenmişti. Şimdi ruhumu saran dalgaların ilahilerinde yolculuğum majörlerden minörlereydi.

Yaşanmamış günlerin olmayan anılarına kahretmek geldi içimden. Olmayan anılara kahretmek. Kahretmek... İçli bir ürpertiyle kahretmek...

III

Ben sahilden çoktan ayrılmış; uzaklara, çok uzaklara giden kayalıklarda ilerliyordum. Denizden motor sesleri geliyordu. Kayalıkların arasından hayat bulmuş bir çiçek , güneşe yönelmiş ; sanki denizden haberler gönderiyordu. Sonra da dönüp benimle birlikte denizi seyrediyordu. Denizin içinde kalmış adacıklar ise garip şekilleriyle masal kahramanlarını andırıyorlardı.

Belli ki bu efsunkar manzara benim yolumu daha çok uzatacaktı.

Üzerinde yürüdüğüm kayalar dalgalarla yontulmuş, her busede biraz daha kayganlaşmıştı. Yürümek gittikçe zorlaşıyordu.

Gerçekle rüya arasındaki yolculuğum, gerçeğe daha yakın, Fransız ressamın elinden çıkmış pitoresk bir tablonun figürlerinde tamamlandı. Gözlerim bu tabloya adeta saplandı. Hemen ilerde , kendini kayalıkların güvencesine bırakmış bir balıkçı teknesi, öylece duruyordu. Kaymamaya dikkat ederek tekneye doğru yürüdüm. Kayalardan kayalara atlamalarla teknenin yanına vardım. Teknenin dış yüzeyinde deniz mavisini özenle sürülmüş yağlı boya dikkati çekiyordu. Üzerinde ÇAKABEY yazıyordu. Teknede iki kişi vardı. Biri tuttüreceği sigarasını son kez avuçları arasında yuvarlıyor, diğeri ise elindeki çaydanlıkla herhalde çay pişirme hazırlığı yapıyordu. İkisinin de sakalları bir hayli uzamıştı.

Kayalıklardan kimseyi beklemiyor olacaklar ki, beni görünce şaşırdılar. Ben de onlar için bir doğa manzarasından kopup gelmiş bir hayalet ya da kendi dış dünyalarındaki uçsuz bucaksız sahneden hayalî bir figürdüm.

Aramızda koyu bir deniz ve balık sohbeti başladı. O kadar bilmediğim balık türü saydılar ki; onları karaya hiç basmamış, bu üç boyutlu sahnenin starları gibi düşündüm. Sanki deniz varlıklarıydılar. Birazdan açılacaklarını, umuda yolculuğa başlayacaklarını söylediler.

Ben ismini dahi ilk defa duyduğum iki kocaman balıkla kayalıklardan dönüyordum.

IV

Dalgaların son derece sakin olduğu bir sabah, sahili derin düşünceler altında ezilircesine adımladım. Beynimdeki yoğun bir düşünce yükü, nedense bütün vücudumu dermansız bırakmıştı. Ama deniz o kadar güzeldi ki!..

Denizi hiç böyle sakin görmemiştim...

Bugün mayısın ilk günüydü. Mayısı neden bu kadar çok sevdiğimi şimdi daha çok anlıyordum. Sahil dalgaların sürüklemekle yorgun düştüğü yosunlarla doluydu.

Her şey mükemmeldi. Denizanaları sulara ıslı ıslıldı... Denizde kar çiçekleri gibi tanıdık bir sima ararken , ömrümde ilk kez gördüğüm manzarayla büyüledim ve öylece kalakaldım. Ben bir peri padişahıydım. Bütün sürprizlerse benimleydi.

Dedim ya mayısı seviyordum.

Olay tek kelimeyle müthişti. Denizde raks eden balıklar görmüştüm. Onlar yunuslardı...Kocaman gövdeleriyle denizden dışarı fırlıyor, adeta rakedip tekrar denize atlıyorlardı. Geziye çıkmış arkadaş gurubunu andırıyorlardı. Bir istikamete doğru geçit törenindeymiş gibi rakederek ilerliyorlardı. Böyle bir manzara olamazdı. Yoksa rüya mı görüyordum?

Yunusları düşündüm.

İşte ne olduysa o zaman oldu. Kulaklarım dost bir sesle çınladı. Bu bir kuş sesiydi. Ama herhangi bir kuş sesi değil; manzaraya doyamayan dost kuşun sesiydi.

BİR DEMET SÖZ

uykularım gözyaşlarımla bölünür
gece bölünür, gece damıtır ölüm
yıldız taneleri yanaklarımda ıştır
gece bir ayna gibi bakar yüzüme

Bir kuşun kanatlarında kaldı hayallerim

...

Martılara adres soran ben miyim.

Sesin geldiği yerden emindim. Bizim dost aynı yerde duruyordu. Ona bir kez daha DOST demek geldi içimden. Dost beni çağırıyordu.

İki dost şimdi kucaklaşmıştık. Dost, bulunduğu yerden alçalarak etrafımda kanat çırpıyor, onu takip etmemi istiyordu.

Şimdi dostun peşinden sürükleniyordum. Beni Küçük Kapadokya'ya götürüyordu. Sahilin kayalarla birleştiği noktada inişe geçti. Yol bitti diye düşündüm. Ama tam yanına varmıştım ki , denize doğru açıldı. Bir an beni terk ettiğini düşündüm. Ama hâlâ "haydi devam et" diyordu.

Acaba ötelere bir geçit var mıydı?

Kayaların dibinde denizin sığ olduğunu anladım. Dost devam etmemde ısrarlıydı. Bütün heyecanımla denize yöneldim. Diz kapaklarıma kadar ıslanarak kayalıkların önünden ilerledim. Dostun peşinden...

Dostla yolculuğumuz bir kumsalcıkta sona erdi. Kumlar üzerinden geçip yürüyüşüme devam etmek istiyordum. Ama dost beni uyardı. Etrafıma bakındım. Hemen arka tarafta, kumsalcığın devamında mağaralar vardı.

Yeni bir mutluluktan benim için. Mağaralar canlıların sığınma istemleriyle özdeşleşiyorlardı sanki... Mağaranın içine girdim. Yerler uzaklardan sürüklenen yosun parçacıklarıyla doluydu. Bu nemli ortamda mağarayı yoğun bir yosun kokusu sarmıştı.

Buraya benden önce gelenlerin olduğundan emindim. Ama ilk gelen benmişim gibi hissediyordum. Sanki burayı ben keşfetmişim.

Bütün bu düşüncelerdeyken dostun kanat vuruşlarıyla irkildim.

"Dönmek vaktidir şimdi" diyordu. Mayısı seviyordum.

MEVSİM ARTIK GÜZ DEĞİL

*Denizler kaynar
dağlar yürütülür diyordum.
Yürüyordum.
Peşimden geliyordu
kara bahıtlı çocuklar
ve asra yemin de ediyordum.*

Aşkın diyordum, tarihî bir eskiliği var. Nefertiti'yi güzel kılan masumiyetti. Lâkin başka şey söylemiyordun aşka dair.

Dertlerimiz hep aynıydı. meclislerdeki zarurî sükûtumuz da öyle. Ortak dışavurumumuza tahrife uğratamayan hayata selam olsun. Kernek'te öğle vaktine de selam.

Sahi, kimlerdi özgürlüğümüzü başımıza kakanlar? Oysa güzdü. Tek bir yaprak kalmamıştı ağaçlarda. kaderimizi bir oraya bir buraya savuruyordu hain ayazlar. Kanal boy- larında üşüyüp duruyorduk. Ah bir gelse diyorduk, kar yüklü bulutlar. Baş göklere eren dağlar ak saçlı beyler gibi babacan olsa. Böylece hayat doğurgan olabilirdi yeniden. Biz yeniden aşkın büyüü gücünü kavrayabilirdik. Aşk paltolarımızın altındaydı. Kötüsü bizi kimsenin fark ettiği yoktu. Yürüyor bazen, asra yemin ediyorduk. Bekleyiş ve kelimeler şifacı bilinen gölgelerin ağızlarından çıkıyordu. Bekliyor ve dinliyorduk sekiz numaralı caddede.

Aşkı kaybediyorduk aşında. Aşk, yamaçlara tırmanıyor ve gözden kayboluyordu. Hiç bir şarkı aklımıza gelmiyordu. Senin aklına biteviye Ardahan geliyordu, benim aklıma kınalı oğlum.

Düşlerimizde fasülye ağacına çıkıyor ve lâtif mekânlar arayan mitoloji kahramanları gibi tekdüze cümlelerin mütekellimi oluyorduk. Başka hiçbir ayrıntımız yoktu hayata karşı. Oysa güzde ve yaşamaya karşı da değildik. Bana Pimoliza'dan mektup-lar geliyordu sana anlatmadığım. Umutlar üretiyordum yarına. Vakitlerden özürler diliyordum. Sücüd yasaktı gün boyu. Alnımı seriyordum besmelenin üstüne. Sen sûfilerin dünyasındaydın. Ben kendi halimde.

Gün batımlarında gözlerimizi guruba çakıyorduk. Sen bana gökyüzünün odalarını gösteriyordun. "Bak!" diyordun yeryüzü cenneti orada. Oraya ulaşmak için geçeceğimiz çöl ateşten uçan yılanlarla doludur. Yakındır gitmemiz.

Gökten elmalar düşmüştü nihayet bir kuşluk vakti. Onları bırakmıştık günahlarına kefarete olsun diye. Yeniden kazanmak için hayatı ve aşkı, bir özgürlük binitine atlamıştık.

Kernek'te ağaçlar çiçek açmıştı ve artık üşümüyorduk.

GECE SIĞINAKTI SENSE KAÇAKTIN

Gecenin koynuna bir yılan gibi kıvrılıp yatmay-
la gün mü tükenir. Gün dediğin ne ki; biraz aydın-
lık, biraz yalnızlıktır insan içinde. Belki gül dediğin
biraz tebessüm; ömür defterinin sayfalarında: Bir
kez koklamaya ya vaktin olur, ya vaktin kaybolur
sen sende yokken. Sen sende kalınca kim selam
verir! Kimsenin kimseye bağlanmadığı, sevdıyla
yüreğin dağlanmadığı; bir zaman kapının zilini
basar: "Ben geldim efendim aşkı getirdim" diyecek
sanırsın dışardakini.

Gece saçlarını yüzüne çözer, içinde bir şeyler
kıpırdar durur; anıların yaprakları hışırdar, bu ses
burgu burgu deler içini, ellerin uzanır bir
fotoğrafa, gözlerine mor bulutlar oturur, yağmur
kuşlarını bekler durursun. Oysa ki çatlayan dudak-
larına; sürmüştün bir zaman bir gül merhemi.

Gece siğınaktı sense kaçaktın, kaçtıkça kendin-
den çok uzaklaştın. Yüreğinin yakınında durmuş-
tum; geçerken öksürdüm 'burdayım' dedim, bir
daha seslendim 'burdayım' dedim, ardına
dönüpte bakmaya korktun: Korkundan türkü de
söylemiyordun. Biliyorum dudakların tellerde;
mızrap diye çağırıyor dilini. Dilinin altında onca
kelime; akacak bir kalem bekleyip durur: Kendine
işkencen sürer gün boyu.

Geceler kanatır gün yarasını, dudakların diş-
lerinde ezilir; sesin dört duvara çarpar ve döner ve
tavan üstüne doğru eğilir. Tipte bir şiir kaseti
çalar, kulağından kulağına bir boru; gelen sesi
yutar anafor gibi. Konuşmak istesen dinleyen
olmaz, susmaya çalışsan kan yutamazsın.

Yatılı okuyan çocukların yürek rengini bilir misin?
Ya düşlerini?
Her gece koğuşlar nasıl daralır, nasıl genişler dünya.
Öyle uzakta kalır tanıdık kokular, bildik yüzler.
Öyle ulaşılmaz kalır anne sıcaklığı.
Babaların çatık kaşları bile sevimli görünür yurt
pencerelerinden.
Kilometreler uzar, yıldızlar uzaklaşır, karanlık koyulaşır.

Anne!

Badem ağaçlarını bilirsin.
Yalancı bahara en çok onlar aldanır.
Ilık bir esinti duysalar, kuş sesi, biraz gün kaçamağı...
Nasıl da patlayıverirler domur domur.
Birden.
Esinti durur, rüzgar susar, güneş saklanır.
Acı bir yel eser, davetsiz bir misafir gibi kapıyı çalır. Kar.
Yatılı okuyan çocuk yürekleri nasıl çarpar bilir misin?

Anne!

Biraz daha ağırbaşlı, tenhada; Baba!

Baharla birlikte, ilk fırsatta, ayaklardan önce yürekler çıkar
yola.

Mesafeler kısalır, dünya küçülür, adımlar büyür...
Bir avuç kar, üç kardelen*, bir dünya hüznün kucaklar baba;
seslenir.

Yaslan yavrum.

Çocuklar için yaratılmıştır babaların omuzbaşları.

*Bingöl'de yatılı okuyan üç öğrenci başta sonu tatilinde köylerine yaya olarak gitmek isterken yolda donarak öldüler